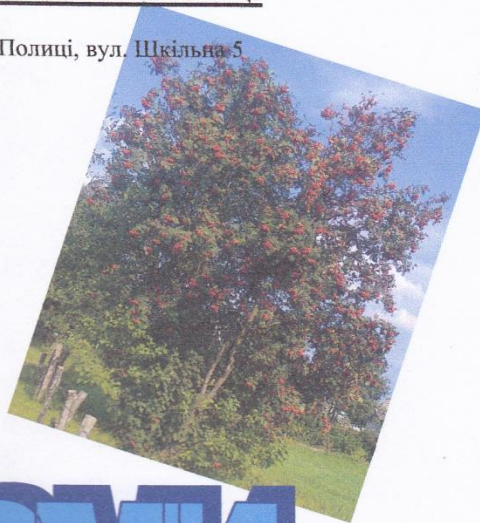
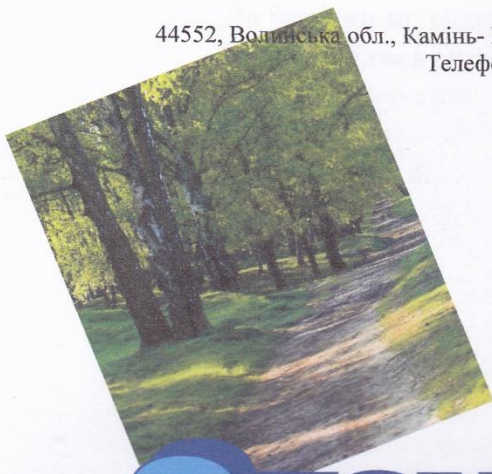




Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів с. Полиці

44552, Волинська обл., Камінь-Каширський р-н, с. Полиці, вул. Шкільна 5
Телефон: 9-71-40



Стежками рідного села

Опис – нарис туристсько – краєзнавчих об'єктів та
урочищ с. Полиці



Моє рідне село

Між соснових борів і дубових дібров,
Де берізки шумлять край околиці,
Простелилось моє мальовниче село,
Батьківщина моя - рідні Полиці.
Все до щему в душі тут тобі дороге,
Якщо тут народився і виріс ти:
Полигля невеличка, її береги,
Де в дитинстві любив ти рибалити.
Мальовничі ставки, що поблизу села,
Виглядав ти схід сонця тут з друзями,
Тут, на цих берегах, наша юність пройшла,
Зустрічали ми тут своїх суджених.
І лелечі ті гнізда, як символ добра,
Край шкільного подвір'я край, цвинтару
Журавлі дерев'яні вздовж всього села,
Що із пам'яті линуть, мов з вирію.
Живородна вода з мезозойських пластів,
Що дзюрчить із Вольосу, з Боровського,
Із Купіщ та Мозолика поміж боліт
В одне русло збігає край Морського.
На північному сході від мого села,
Там, де блудні мохи оселилися,
Там родовище торфу, там море багна,
Журавлини й лохини зродилися.
І куди не поїдеш із свого села,
Тебе тягне на рідні околиці,
До лісів і боліт, до родини тепла,
На батьківське подвір'я - у Полиці.

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис урочищ	5
- урочище Ями	5
- урочище Купіща	5
- урочище Блудимок	6
3. Туристично-краєзнавчі об'єкти села	7
- церква села	7
- обеліск слави	8
- водні об'єкти села	8
4. Висновок	10
5. Список використаної літератури.	11
6. Додатки	12

Вступ.

Село Полиці розміщені на півночі Волині, за 12 кілометрів від Каменя - Каширського. Село досить давнє. Про це свідчить і назва урочища Терем. Здається, що у цьому слові відгук давніх князівських часів України-Руси. Цікаву легенду про околиці села періоду татарського лихоліття записав історик М. Теодорович. (Додаток 1)

Писемна згадка про село датується 1583 роком, коли воно належало Григорію Каширському (Сангушки). У давні часи Полиці ділилися на чотири частини. Одна з них називалася Сосновий Груд (сьогодні вулиця Сосногруд). «Груд» - так називали місця з твердим ґрунтом на Поліссі. Інші частини села - Красний Берег (сучаса вулиця Красноберіз), Селище, й Мислин. Останнє згодом трансформоване в Яномись (Сьогодні це село Іваномисель). (Додаток 2)

За спогадами старожилів, взимку, в люті морози, можна було легко обійти навколо села, а от влітку це було зробити неможливо, бо навколо села була заболочена місцевість. За селом, на «грудках», розміщувались хутори -декілька хат, а то й зовсім поодинокі будівлі. У 60 - их роках всі вони були примусово перенесені до села.

За даними «Церковно - приходського літопису села Полиці» складеним в 1898 році священником Л. Саковичем село було розміщене поблизу церкви, але потім поміщиком, невідомо з яких причин було перенесене в інше місце. У книзі «Літопис Камінь-Каширщини» ми стикаємося із відомостями про те, що в кінці ХІХ століття селом володів якийсь В.Годон, що постійно конфліктував із селянами. У вересні 1890 року, як свідчить запис в огляді Волинської губернії, згоріло все його майно і будівлі. Можливо це і є та причина із-за якої було перенесене село. Сьогодні воно розміщене на сході від церкви. У 1907 році поселення складалося з 150 дворів і в ньому проживало 799 осіб. Його мешканці власним коштом спорудили греблю. Працювало два вітряні млини і один водяний. Однак останній діяв лише взимку, оскільки селяни не дозволяли власнику греблі підвищувати рівень води влітку, оскільки вона заливала сінокоси.

Як стверджує Л.Л. Василюк у своєму посібнику «Топоніми Волині» Полиці - назва, що свідчить про розміщення села на терасі річки. Звідси можна стверджувати, що виникло воно на місцевості, яка була більш - менш придатною для життя людей.

Селяни по різному пояснюють походження назви села. Перша версія полягає в тому, що всі вулиці села були розміщені по одній лінії, що нагадувало форму полиці, звідси і назва Полиці. Інша - від невеликої річки, що мала назву Полигтя. Людей, що жили на березі називали полигтянами, що згодом трансформувалося в поличани (Полиці). Третя версія пояснює походження назви села особливістю побудови хат. Над вікнами кожної будівлі було розміщено полицю, яка слугувала селянам для сушіння лікарських рослин, різноманітного насіння, квасолі тощо.

Опис урочищ села

Урочище «Ями».

Учнями було досліджено урочище «Ями». Воно розміщене на південному заході від села, приблизно за 4 кілометри. (Додаток 3)

Здавна відомо, що для Полісся характерні карстові форми рельєфу, які утворюються в результаті розчинення водою гірських порід. Там, де близько до поверхні підходять породи, що легко розчиняються і розмиваються водою утворюються провали та просідання окремих ділянок земної поверхні (карстові лійки). Саме такі процеси спричинили утворення на даній території великих «ям» - провалів. Звідси і походить назва урочища.

В роки Великої Вітчизняної війни, за переказами поличан, тут розмішувалися партизани. За іншими оповідками - «бульбаші». Це було зручне місце, бо мало дуже лиху славу. Адже люди не могли пояснити причин виникнення ям. Рідко хто зважувався тут блукати, чи збирати гриби. Вважалось, за легендою, це місце прокляте, тут небезпечно ходити, можна потрапити у пастку до злого духа. За переказом Шеремети Анастасії (1943 р. н.), працюючи у місцевому лісгоспі частенько доводилось проходити через це урочище. Вона пам'ятає як одного разу, повертаючись із лісу, біля стежки, якою йшли зранку, утворилось провалля і лише вершечок сосни, що росла на тому місці, було видно над землею. «Без молитви ніколи не проходили Ями, боялись потрапити у руки злого», - так розповідала нам баба Настя.

Дійсно, ями вражають своїми розмірами. Двоповерховий будинок з легкістю міг би заховатись у деяких із них. Страшно і небезпечно спускатись донизу. Лише старі дуби та сосни, які ростуть тут не один десяток літ, без страху шумлять своїми кронами. Саме вони є, напевно, єдиними і на жаль мовчазними свідками того, як просідала і обвалювалась тут земля. Самі схили прогинів є дуже крутими, та час і рослини потрохи згладжують їх.

Багатий цей ліс і звіриною. Під час прогулянки ми натрапили на сліди диких кабанів, які в пошуках їжі (жолудів) старанно порозривали чималу площу ґрунту під дубами. Часто тут можна зустріти косулю, зайця, білку. Прилітають сюди й глухарі.

В урочищі переважно росте дуб. Зустрічаються дерева - довгожителі, що стало рідкістю в навколишніх лісах. Сьогодні тут проводиться не тільки планова вирубка деревини, а й незаконне знищення лісу. Для сучасного покоління вже не страшне урочище і злі людські руки роблять свою справу, не задумуючись над тим, що лишають вони нащадкам.

Урочище «Купища» (Купища)

Назва урочища походить від слова купина. Колись тут було болото. Люди заготовляли сіно на зиму худобі. Щоб винести траву, вони пересувались по купинах. Потім траву розстеляли на пагорбах поблизу урочища і вже там

вона висихала. В часи радянської влади тут було викопано два стави. Розводили коропів, водилась тут велика кількість дикої риби. Згодом була проведена меліорація навколишньої території, і ставки було зруйновано. Колишнє дно ставків стало колгоспним полем. Лише окраїни урочища зберегли свій природний ландшафт. Саме тут у 1985 році було знайдено щитолісник звичайний - дуже рідкісна рослина.

Завдяки вихідцю із села Полиць Шевчику В. Л. - науковцю, кандидату біологічних наук, співробітнику Канівського державного заповідника, який досліджував із студентами дану територію, було зафіксовано популяцію цієї рослини в урочищі «Купіща». Свідченням цього є запис на сторінках Червоної Книги України. (Додаток 4). Це єдине місце в Україні де ця рослина збереглася. На жаль жодних заходів для її охорони не здійснено. Сьогодні урочище розоране, зайняте сільськогосподарськими угіддями. Лише на невеликій площі окраїн урочища має можливість рости ця рослина.

Урочище «Блудимок».

На північному сході від села розміщене урочище Блудимок. На даній карті ми бачимо, що це урочище називається Блудний мох. Сьогодні ця назва не збереглася. Урочище займає велику площу. Ця територія колись давно була озером. З часом воно затягнулось, та заросло болотною рослинністю. В радянські часи тут були проведені меліоративні роботи з метою осушення та в подальшому використання даної території в сільському господарстві. Та робота до кінця не була доведена. Тепер ця місцевість частково заболочена. Урочище має погану славу. Багато людей блудили, не могли знайти дорогу додому. Сама назва урочища - це відлуння легенди, яку знає чи не кожен житель Полиць. (Додаток 1)

Багате урочище болотною рослинністю та тваринним світом. Велика кількість плазунів вабить сюди лелек, журавлів, чапель. Тут можна побачити чорного лелеку - птаха з Червоної книги. Гніздяться в Блудимці тетеруки. Саме на них часто полюють браконьєри.

Туристично-краєзнавчі об'єкти села.

Церква села - це давня пам'ятка архітектури

Особливе місце серед туристично-краєзнавчих об'єктів села займає церква. (Додаток 5) Побудована у 1825 році за кошти поміщиці Ратанської, священників і прихожан в ім'я Різдва Пресвятої Богородиці. Дерев'яна, на кам'яному фундаменті, з такою ж дзвіницею, спорудженою окремо від церкви. В 1863 році обшита дошками, покрита жерстю і пофарбована. Має форму неправильного хреста, однокупольна. У свій час у храмі знаходилося Євангеліє, видрукуване у Львові 1664 року, в бархатному малиновому оправленні й. очевидно, що воно було з давньої церкви ХУІ століття, що не збереглась до наших днів. З ХІХ ст. тут зберігалася знаменита чудотворна ікона Пресвятої Богоматері з Богонемовлям на руках.

Багатьом, як твердять прихожани, вона принесла зцілення. Жителі села дотепер розповідають про те, як почувши про чудову силу Полицької ікони, один польський пан, що жив в селі Воєгоще, захотів відібрати цю ікону для своєї церкви. Він звернувся до відомого на все село злодія з проханням, щоб той вкрав ікону, пообіцявши за це, дарувати йому все що той вкраде потім. Злодій зібрав ще 12 таких же злодіїв, і прийшов вночі в Полицьку церкву з метою вкрати ікону. Але нікому ця ікона не давалася в руки. Насилу вдалося зняти її якомусь майстру. Ікона була віднесена в Воєгощанську церкву. А пан пустив чутку, що ніби ікона не захотіла залишитися в Полицях, сама собою перейшла до сусідів. Але обман швидко відкрився. Ікону повернули назад, але вона втратила свою чудотворну силу зцілювати хворих.

Священиками церкви була ціла династія Михалевичів, згодом -І. Дашкевич, В. Макаревич, А. Карпінський, П. Червінський, Л. Сакович, та інші. Священики мали чималі наділи землі, про що свідчать назви урочищ «Попова нива», «Попівська поросля». А ще старожили пригадують, що до попа наймалися в найми обробляти землю, доглядати худобу. Платню за роботу не отримували, але під час сповіді у церкві, вінчання, хрестин священик не брав із цих селян гроші. У повоєнний час священиком був Вегалінковський, членами церковної ради - Ф.Г. Кирилюк, Р.А. Тороканець, М.Л. Пасічко.

1962 року релігійну громаду було знято з реєстрації. В приміщенні церкви було розміщено склад колгоспу, де зберігалася сіль, зерно та інші товари. Відновлено її діяльність у 1989 році, за кошти селян храм було відбудовано. Його настоятелем став С.Ф. Кисель.

У 1995 році церкву було визнано пам'яткою архітектури. Меморіальна плита, розміщена на стіні церкви, сповіщає, що вона охороняється законом. (Додаток 5) Подвір'я біля храму прикрашають велетні-дуби, яким вже не один десяток літ. Не пам'ятають старожили ким і коли вони були тут посаджені. Оповита легендами і могила біля церкви.

Обеліск Слави

В центрі села височить обеліск Слави. Пам'ятник на честь полеглих односельчан споруджено у 1971 році. Його автор - О.І. Стойлов. Скульптура зображує воїна на повний зріст, поруч - обеліск із викарбованими прізвищами. Виготовлений пам'ятник із залізобетону і мармурової крихти. На обеліску вибито 66 прізвищ односельчан, що загинули у Великій Вітчизняній війні та у повоєнні роки. (Додаток 6)

Біля обеліска щороку відбувається святкування Дня Перемоги. Приносять квіти школярі в подяку тим, хто загинув на війні, захищаючи свою рідну землю. Доброю традицією стало і вручення атестатів зрілості біля обеліску Слави.

Водні об'єкти села.

На жаль немає у Полицях ні річок, а ні озер. Помережані околиці села лише меліоративними каналами. У давні часи на місці центрального каналу мерехтіла маленька річечка Полигтя. Та ліс, звідки починалась вона, знищили і річка обміліла. Гордістю села були ставки. П'ятнадцять ставів розмістилося по обидва боки дороги з Полиць на Піщане, недалеко від церкви.

На початку ХХ ст., коли по всій Волині господарювали поляки, у Полицях був свій пан. Поважали його місцеві люди, бо був доброю людиною, й хорошим господарем. Він викопав, недалеко від свого маєтку, ставки. Були вони доглянуті, обгороджені лозовим тинем. Добре вимощеними валами, та обсажені вербами. З захопленням розповідала про них Шиліпук Лукерія, яка ще маленькою дівчинкою гуляла біля панських ставків.

За часів радянської влади всі стави доглядались, поглиблювалися, в них розводили рибу. За рік виловлювали до десяти тон риби, адже в десять ставів запускали мальки коропа, білого амура. А ще ставки були місцем відпочинку для всіх односельчан. Багато людей з усього району приїжджали сюди помилуватись красою навколишньої природи, відпочити. В сезон полювання мисливці відстрілювали тут дичину. Велика кількість диких качок вабила їх сюди. І ніхто не був розчарований. Гніздилась тут пара красенів - лебедів, виводили потомство. Школярі приходили сюди на екскурсії, годували лебедів, спостерігали за ними.

Та змінились часи і сьогодні, блукаючи валами між ставами ми спостерігали повну безгосподарність місцевої влади. Всі стави заросли очеретом, рогозом та осокою. (Додаток 7) В деяких повністю відсутня вода, в інших вода закриває лише дно. Причина такої безгосподарності досить банальна та проста. Ліс, так званий «вольос», де бере початок невеличка річка, вода якої наповнювала ставки, почали масово вирубувати. Річка обміліла і ставки втратили воду.

Нікому немає діла до того, що це єдине місце у селі, де може покупатись місцева дівтора, відпочити селяни після тяжкої щоденної праці. Чомусь ніхто

не дбає про благоустрій цього водного об'єкта. Хоча намагання були. У 2000 році їх було орендовано, хоча ніякої роботи тут не проводилось. Лише вирізали дерева навколо ставів.

Фактично сьогодні ставки втратили своє значення як рекреаційний об'єкт. Із десяти великих та п'яти менших за площею ставків, лише «Зимохов» ще не повністю заріс очеретом. Влітку тут купаються тільки діти, бо для дорослих дуже мілко. Водорості спричиняють цвітіння води, вона стає слизькою і про ставки забувають аж до наступного літа.

Надіємся, що знайдеться справжній господар і зможе зробити із занедбаних ставків хороший туристично-рекреаційний об'єкт. Буде де відпочити місцевим жителям, та гостям села.

Висновок

Провівши дослідження історії села Полиці, його урочищ та інших туристичних об'єктів, ми зрозуміли, що село наше мальовниче, велике і дуже давнє. Хоч не можемо ми похвалитись значними туристично -краєзнавчими об'єктами, минули (на щастя) село воєнні бойові дії, не багато у нас і урочищ, які б славилися значними подіями, та ми любимо своє село, бо воно неповторне.

Багато інформації сьогодні вже втрачено, мало залишилось людей, які добре пам'ятають історію села, події, які відбувалися тут .

В селі знаходиться церква, що є архітектурною пам'яткою, охороняється законом, пам'ятник на честь полеглих односельчан у Великій Вітчизняній війні. Але найбільше рекреаційне значення має навколишня природа, оповита легендами та домислами. Шкода, що не завжди люди докладають максимум зусиль, щоб зберегти те, що мають. Свідченням цього є наші ставки, точніше те, що від них лишилось.

А ще тут живуть працьовиті хлібороби, будівельники, водії, трактористи, продавці, вчителі, лікарі, бізнесмени. Про село та його природу можна писати романи. І наша робота лише маленька частина досліджень, які слід продовжувати і далі, бо ще багато не написано і не розказано.

Під час нашого дослідження ми стикнулися з низкою проблем. Хотілося б, щоб вони, у найближчому майбутньому були вирішені. Для цього ми рекомендуємо здійснити ряд заходів.

1. В урочищі Купіща створити заказник місцевого значення, для збереження популяції щитолистика звичайного.
2. Звернути увагу на збереження лісу в урочищі Ями.
3. Покращити стан єдиного водного об'єкту села - ставок. Це дало б змогу створити тут екологічну стежину.

Література

1. Василюк Л. Л. Топоніми Волині як джерело фізико - географічних досліджень [Текст]: посібник / Василюк Л.Л. - Луцьк: Волинська обласна друкарня, 1999. - 33с.
2. Денисюк В.Т. Літопис Камінь - Каширщини: Історико - краєзнавчий нарис [Текст]: нарис / Денисюк В.Т. - Луцьк: Надстир'я, 2001. - 524 с.
3. Денисюк В.Т. Камінь - Каширський 800 років від першої писемної згадки про місто [Текст]: нарис / Денисюк В.Т. - Луцьк: Надстир'я, 1996. - 176с.
4. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Камінь - Каширський в історії Волині та України: Наук.зб.: Випуск 20: Матеріали XX Волинської обласної науково - практичної історико - краєзнавчої конференції, 26 жовтня 2006 р. - Луцьк, 2006.- 227с.

Легенда про камінь.

Легенду згадує М. Теодорович у книзі «Волинь в описании городов, местечек и сел...». В урочищі Корольок на полі лежить великий камінь з ледве-ледве помітною червоною смугою впоперек. Його називають Змієм, а червону смугу - поясом. Легенда свідчить:

«Колись, дуже давно, коли вже на полях не було каміння, прилітав туди крилатий змії і поїдав кожного, хто був на полі. Одного разу господар цього поля орав волами і тихо понукував їх, боячись потурбувати змія. В цей час підходить до нього незнайомий дідусь і запитує, чого він так тихо понукує волів. Господар розповів йому історію про крилатого змія і запропонував дідусеві йти геть, щоб не трапилось з ним нещастя. А хоробрий дідусь, вислухавши розповідь, в той час крикнув на весь голос на волів. Воли пішли веселіше. Незадоволений господар почав лаяти сміливця, промовляючи, що їх обох тепер жде біда, що крилатий змії, певне, почув його крик і прилетить поїсть їх обох. Та дідусь підбадьорив орача: «Не бійся!». Крилатий змії дійсно скоро прилетів з страшним шумом. Уже розкрив свою пащу, щоб проковтнути орача, але з діда став велетень, який вихопив меч і відсік змієві голову. Богатир поглянув на селянина і сказав: «Живи без страху!», а сам подався за ліс. Тулуб змія залишився на полі і закам'янів, а червона смуга на скам'янілому тулубові є слідом пояса, яким був оперезаний змії. Голова чудовища покотилася. Довго вона котилася, поки не зупинилась в селі, де її з'їли черви. З того часу те село називається Червищами».

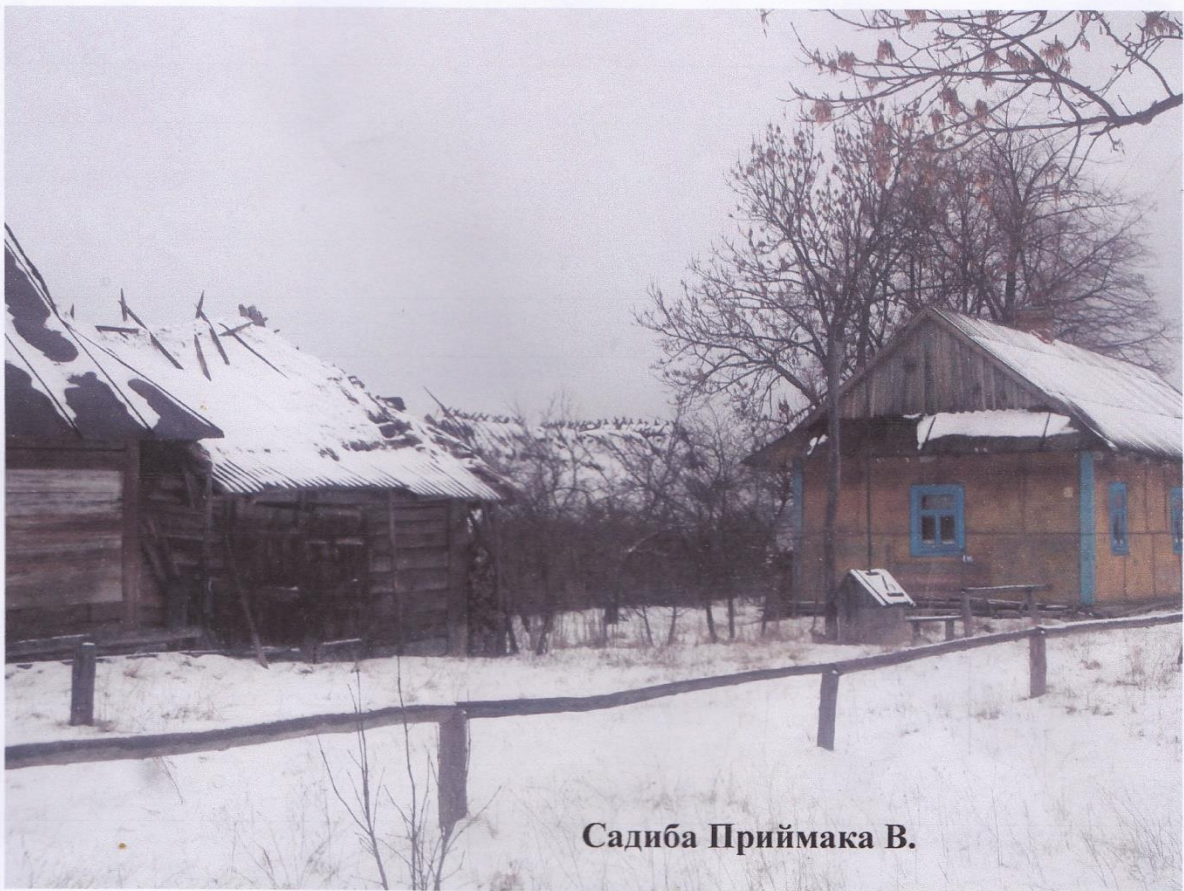
Легенда про походження назви урочища «Блудимок»

Урочище Блудимок знаходиться на північному сході від села. Колись на місці урочища було гарне озеро. В ньому любила купатися молода панночка. Озеро було глибоким і з чистою водою. З усіх сторін його оточувати розлогі верби. На гілках гойдалися русалки, але дівчина не знала про те, яку шкоду вони можуть зробити. Одного літнього жаркого дня панночка пішла до озера сама. Згодом її знайшли мертвою в озері. Люди говорили, що її залоскотали русалки. Батько довго тужив за дочкою, незнаючи кого звинуватити у смерті єдиної дитини, прокляв озеро. З його вуст линули слова: «Нехай згине навіки це озеро, заросте непрохідним лісом і кожен хто посміє сюди прийти буде довго блудити хащами». Сьогодні це дійсно непрохідні хащі, болотна місцевість, яка заросла лісом і чагарниками. Люди оминають цю місцевість боком, бо заблукати тут дійсно дуже легко. Відомі випадки, що людей, які осмілювалися сюди заходити, шукали по декілька діб. Меліорація, яку проводили з метою осушення урочища, не дала результату. Блудимок лишився місцем, куди мало хто з людей заходить, незважаючи на те, що урочище багате на лохину, журавлину, різні лікарські рослини.

Додаток 2



Центр села Іваномисль.

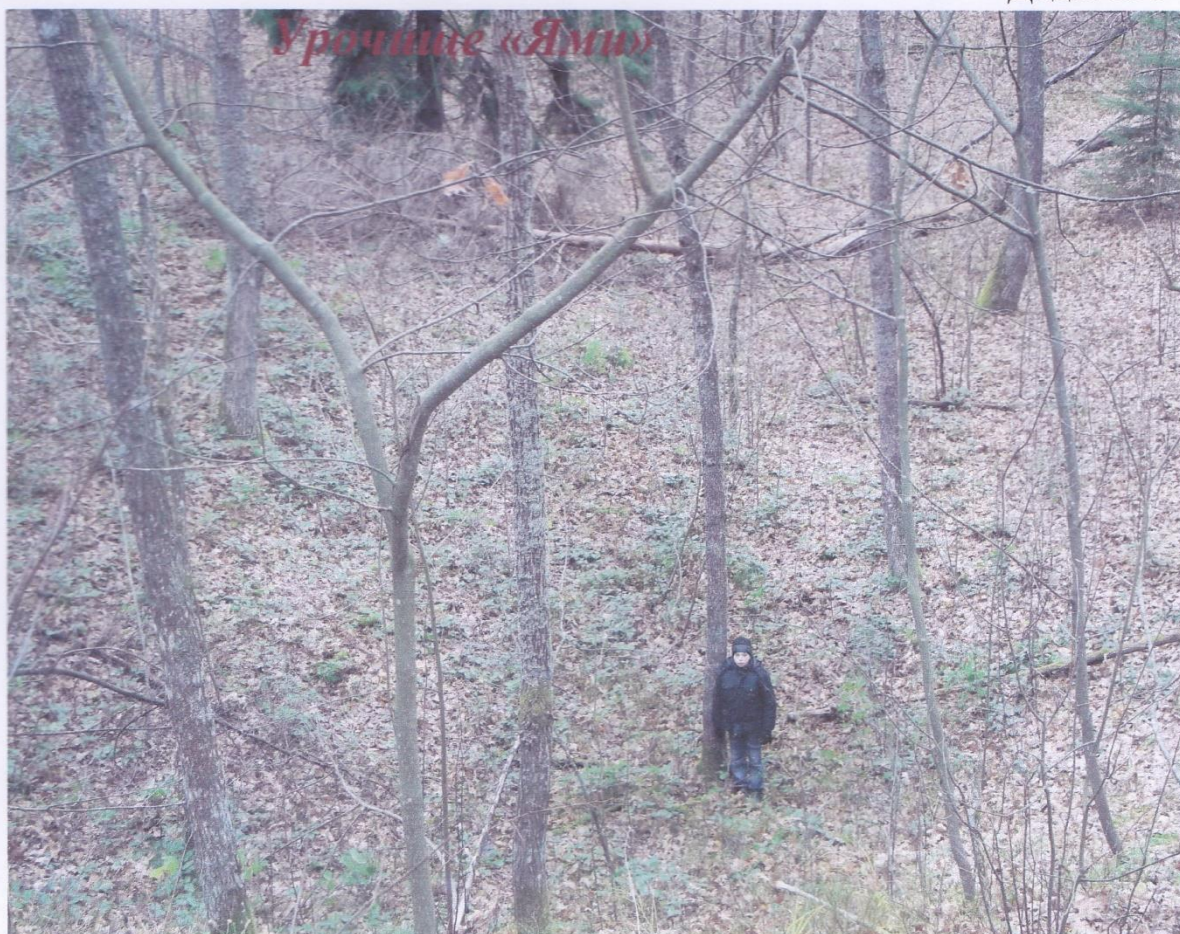


Садіба Приймака В.

Додаток 2



Перебудована хата Тороканця С.



Сторінка Червоної книги

ЩИТОЛИСТНИК ЗВИЧАЙНИЙ *Hydrocotyle vulgaris* L.

Судинні рослини

Ряд Покритонасінні - Magnoliophyta
(angiosperma)

Родина Селерові (Зонтичні) - Apiaceae
(Umbelliferae)



Наукове значення. Вид у локалітетах на сх. межі ареалу.

Статус. II категорія.

Поширення. Зх. Полісся, Зх. Поділля. Вид поширений в Атлантичній та Центр. Європі, Пн. Середземномор'ї.

Місця зростання. Дрібноосокові та дрібнозлакові заболочені луки, місцями зі смугами рідколісся.

Чисельність. На Зх. Поліссі трапляється куртинами (діаметр від 0,5 до 7 м) - у 1985 р. було зафіксовано 37 куртин. На Зх. Поділлі популяція, імовірно, втрачена.

Причини зміни чисельності. Осушення та освоєння заболочених земель.

Загальна характеристика. Дворічна трав'яниста рослина з повзучими стеблами завдовжки 10-60 см, що вкорінюються по вузлах. Листки завширшки 1,5-4 см, з довгим прямостоячим черешком, прикріпленим до центру пластинки. Квітки майже сидячі, пелюстки білі. Плід вкритий червонуватими бородавочками, півплодики (мерикарпії) дуже стиснуті з боків. Цвіте у червні - серпні. Плодоносить у вересні. Розмножується вегетативно (повзучими стеблами) та насінням.

Заходи охорони. Не здійснювалися. Слід створити заказник в урочищі Купища поблизу с. Полиці Камінь-Каширського р-ну Волинської області.

Джерела інформації. Флора УРСР, 1955; Шевчик В. Л., 1986; Определитель высших растений Украины, 1987.





Додаток 6

Обеліск Слави

